

Interreg Bendrai finansuoja
EUROPOS SĄJUNGA

Lietuva – Lenkija

**Durpynų, naudojamų žemės ūkyje, atkūrimas: kaip atkurti ir
ūkininkauti privačiame sklype (II dalis)**

*Nuotoliniai mokymai
Lietuvos kaimo tinklo teminių susitikimų erdvėje
2025 m. lapkričio 11 d.,*

**Pelkių atkūrimo ir apsaugos fondo leidinių „Hidrologinio režimo
atkūrimas pelkėse ir kituose durpynuose“ ir „Kaip atkurti pelkę savo
sklype?“ pristatymas**

**Pelkių atkūrimo ir apsaugos fondo aplinkos apsaugos
ekspertas Leonas Jarašius**

1

**Hidrologinio režimo atkūrimas
pelkėse ir kituose durpynuose**

Metodinė priemonė

Pawel Pawlaczky
Sunna Áskelsdóttir
Leonas Jarašius
Jūratė Sendžikaitė
Kristina Dapkūnienė
Raimondas Šadzevičius

RAIMONDAS ŠADZEVIČIUS, LEONAS JARAŠIUS, KRISTINA DAPKŪNIENĖ

**KAIP ATKURTI PELKĘ SAVO
SKLYPE?**

Pelkių atkūrimo gairės ūkininkams

2

Apie pelkių hidrologinio režimo atkūrimą ir pelkininkystę taip pat skaitykite mūsų parengtuose leidiniuose

Turinys

Ivadas	1
Terminų žodynas	2
Santrumpos	4
1. Pelkių gamtosauuginė reikšmė	5
1.1. Pelkės ir kiti durpynai	5
1.2. Pelkių hidrologinio režimo atkūrimas	14
1.3. Pelkių hidrologinio režimo atkūrimo svarba	15
2. Pažeistų pelkių ir durpynų būklės įvertinimas	19
2.1. Pelkių tyrimai, būtini atkūrimo veiklų planavimui	19
2.2. Ekonominė ir socialinė aplinka, suinteresuotųjų šalių interesų derinimas	25
3. Planavimas	27
3.1. Siekiai, principai ir kompromisai	27
3.2. Galimybės ir įgyvendinimo koncepcija	29
3.3. Formalūs planavimo reikalavimai, teisiniai klausimai bei praktiniai patarimai	31
Lenkijos atvejis	31
Lietuvos atvejis	31
3.4. Finansavimo galimybės	41
Lenkijos patirtis	41
Lietuvos patirtis	42
4. Įgyvendinimas	44
4.1. Hidrologinio režimo atkūrimo metodai	44
4.2. Monitoringas ir tolimesnė priežiūra	53
5. Gerosios praktikos pavyzdžiai	58
5.1. Hidrologinio režimo atkūrimas žemės ūkio paskirties naudmenose. Balsogalos šlapynė	58
5.2. Hidrologinio režimo atkūrimas apleistame Sacharos durpynė	60
Literatūra	61

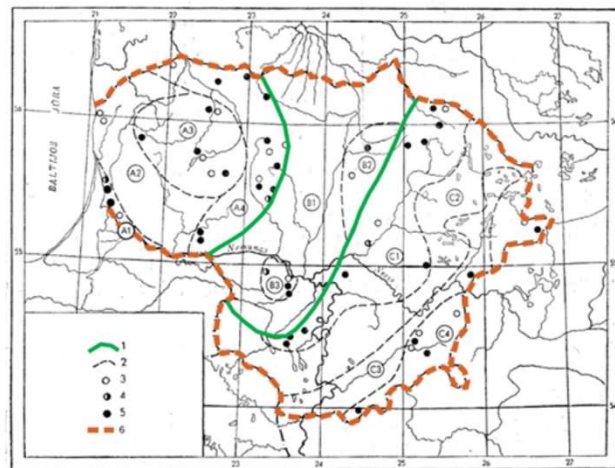
3

1. Pelkių gamtosauuginė reikšmė

- 1.1. Pelkės ir kiti durpynai
- 1.2. Pelkių hidrologinio režimo atkūrimas
- 1.3. Pelkių hidrologinio režimo atkūrimo svarba

Pelkių ekosisteminės paslaugos – pelkių mums teikiama nauda. Adaptuota pagal Tūkstantmečio ekosistemų vertinimą (Millennium Ecosystem Assessment, 2005). Ilustracijos autorė Jūratė Sendžikaitė.

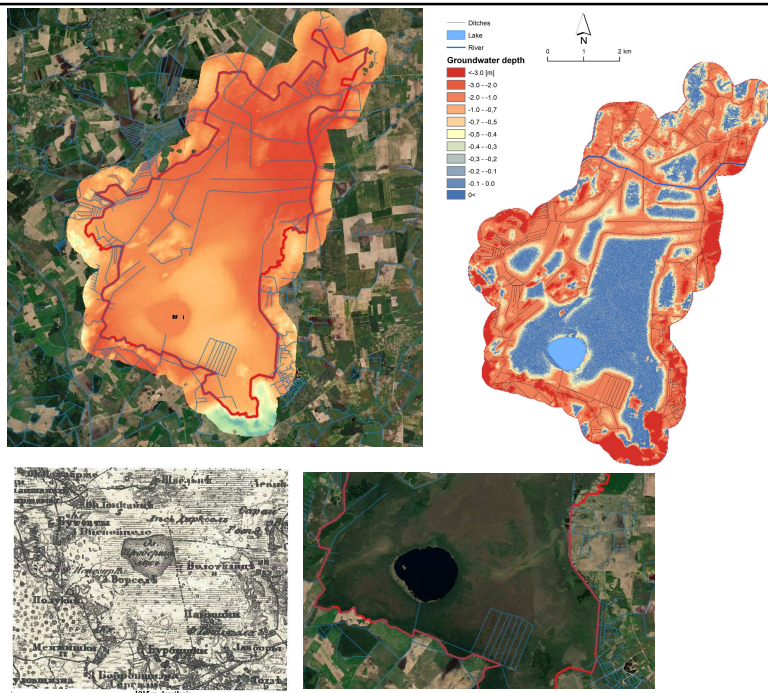
4

2. Pažeistų pelkių ir durpynų būklės įvertinimas

2.1. Pelkių tyrimai, būtini atkūrimo veiklų planavimui:

Prieš pradėdant planuoti pelkės hidrologinio režimo atkūrimo darbus, rekomenduojama įvertinti:

- * vietą kraštovaizdyje,
- * topografiją ir sausėjimo griovių parametrus,
- * geologinę pelkės struktūrą
- * naujausią pelkės istoriją,
- * hidrologines sąlygas,
- * hidrometeorologinius parametrus,
- * biologinę įvairovę.

2.2. Ekonominė ir socialinė aplinka, suinteresuotųjų šalių interesų derinimas

5

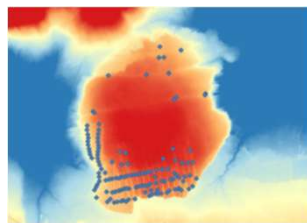
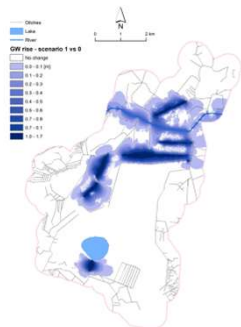
3. Planavimas

3.1. Siekiai, principai ir kompromisai

Svarbu atsižvelgti į pažeistos pelkės atkūrimo tikslus.

- Ekosistemos atkūrimas.
- Biologinės įvairovės atkūrimas ir palaikymas.
- Vandens sulaikymas ir jo kokybės užtikrinimas.
- Klimato kaitos švelninimas.

3.2. Galimybės ir įgyvendinimo koncepcija

Pasklidusios žemės ūkio taršos mažinimo priemonė – dirbtinė šlapynė su sedimentacijos tvenkinėliais.

3.3. Formalūs planavimo reikalavimai, teisiniai klausimai bei praktiniai patarimai

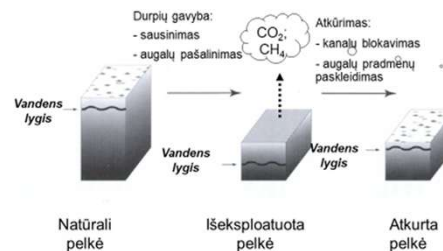
3.4. Finansavimo galimybės

6

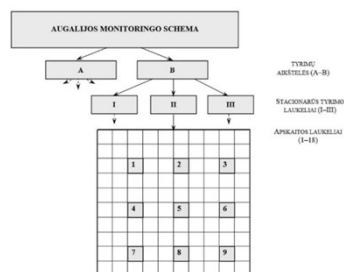
4. Įgyvendinimas

4.1. Hidrologinio režimo atkūrimo metodai

- **sausinimo griovių patvenkimas (pertvėrimas)**
 - durpinėmis užtvaramis,
 - spraustasienių pertvaromis,
 - medienos plokščių pertvaromis,
 - kompleksinėmis pertvaromis,
 - kompleksinėmis pertvaromis su vandens pertekliaus nutekėjimo sistema (nereguliuojamos).
- **užtvankų su reguliuojamomis vandens pralaidomis įrengimas;**
- **sausinimo griovių užpylimas gruntu;**
- **vandenį sulaikančių pylimų įrengimas;**
- **kitos priemonės** (drenažo priežiūros atsisakymas, natūralios bebrų užtvankos, biologinės kilmės užtvūros iš žolinių augalų, sumedėjusios augalijos šalinimas).

4.2. Monitoringas ir tolimesnė priežiūra

7

5. Gerosios praktikos pavyzdžiai

Baisogalos durpynas prieš imantis pelkininkystės veiklą (A, 2020 m.) ir jį įgyvendinus (B 2023 m.)

Sacharos durpynas prieš imantis gamtotvarkos darbų (A, 2018 m.) ir jį įgyvendinus (B, 2024 m.)

8

	
TURINYS	
<u>Ivadas</u>	3
<u>1. Pelkės atkūrimo planavimas</u>	5
<u>1.1. Dokumentų rengimas pelkei melioruotoje žemėje atkurti</u>	8
<u>Kai būtina išlaikyti veikiančią melioracijos infrastruktūrą</u>	10
<u>Kai nebūtina išlaikyti funkcionuojančios melioracijos infrastruktūros</u>	16
<u>1.2. Dokumentų rengimas pelkei nemelioruotoje žemėje atkurti</u>	20
<u>2. Pelkės hidrologinio režimo atkūrimo priemonės</u>	25
<u>Pelkių atkūrimo priemonių pavyzdžiai</u>	28

9

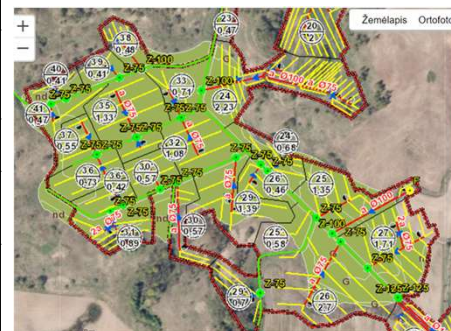
Prieš pradėdant pelkių hidrologinio režimo atkūrimą reikia atkreipti dėmesį į šiuos klausimus:

- Ar atkurti numatytame sklype yra durpinių dirvožemių?
- Ar sklypas patenka į melioruotos žemės apskaitą?
- Ar atkurti planuojamame sklype taikomi veiklos apribojimai?

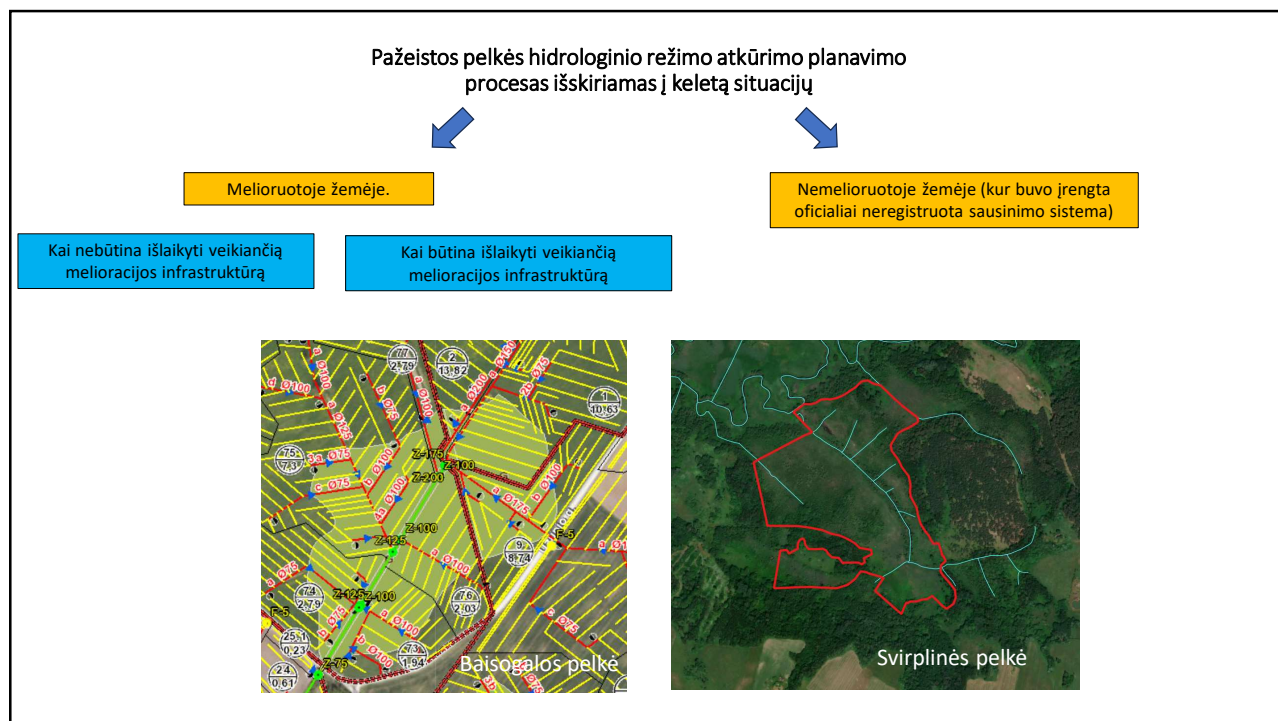
Erdvinių duomenų bazių pavadinimai	Duomenų tiekėjai	Nuorodos
Durpžemių plotai	Žemės ūkio duomenų centras	https://www.vic.lt/blog/2023/09/27/nuo-2024-metu-isiagalios-2-qaab-standartas-slapyniu-ir-durpynu-apsauga/ https://zuikvc.maps.arcgis.com/home/index.html
Lietuvos pelkių ir durpynų duomenų rinkinys*	Lietuvos erdvinės informacijos portalas Geoportal.lt	https://www.geoportal.lt/map/
Lietuvos melioruotos žemės ir melioracijos statinių duomenų bazė**	Lietuvos erdvinės informacijos portalas Geoportal.lt	https://www.geoportal.lt/map/
Specialiosios žemės naudojimo sąlygos „Pelkės ir šaltiniai“	Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba	https://vst-t.maps.arcgis.com/apps/inspector/index.html?appid=699ab075954640f990db8a38219b6d44&center=24.3774;55.0999&level=2
	Lietuvos erdvinės informacijos portalas Geoportal.lt	https://www.geoportal.lt/map/

*Lietuvos erdvinės informacijos portale Geoportal.lt duomenys apie pelkes ir durpynus pateikiami: Viešos paslaugos → Kitų temų duomenys → Aplinkosauga → Lietuvos pelkių ir durpynų duomenų rinkinys

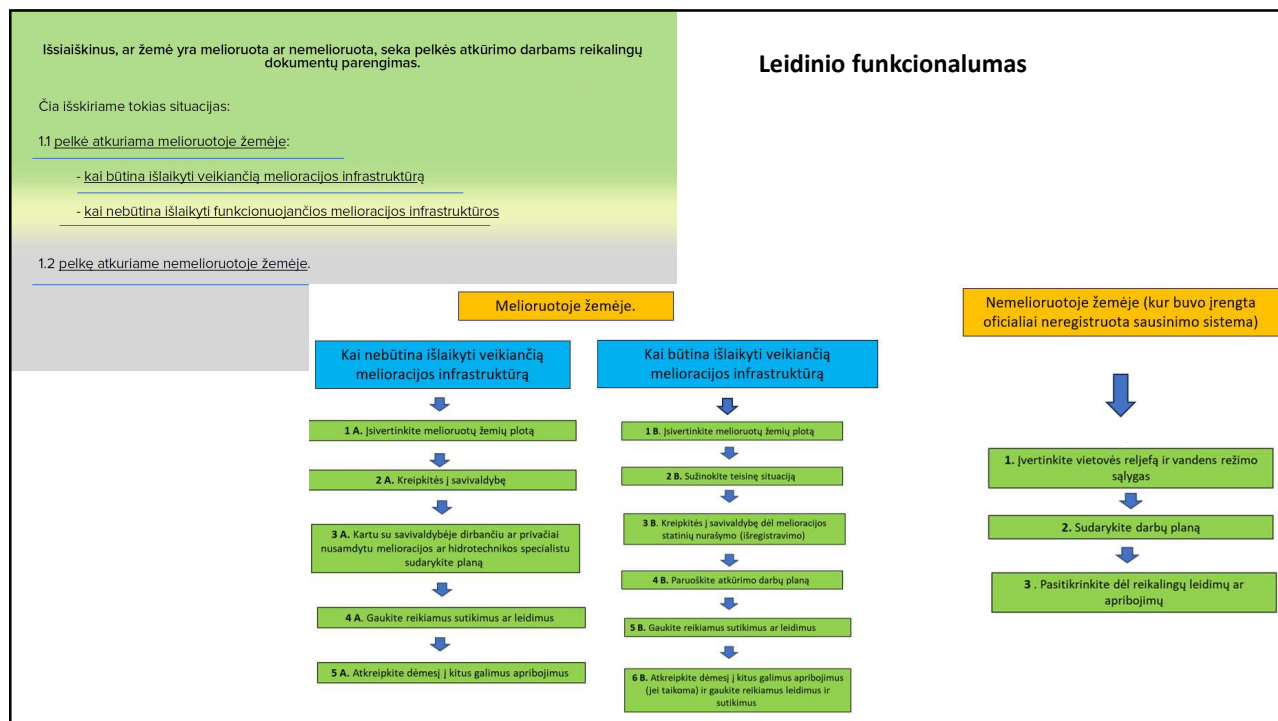
**Viešos paslaugos → Kitų temų duomenys → Melioracija

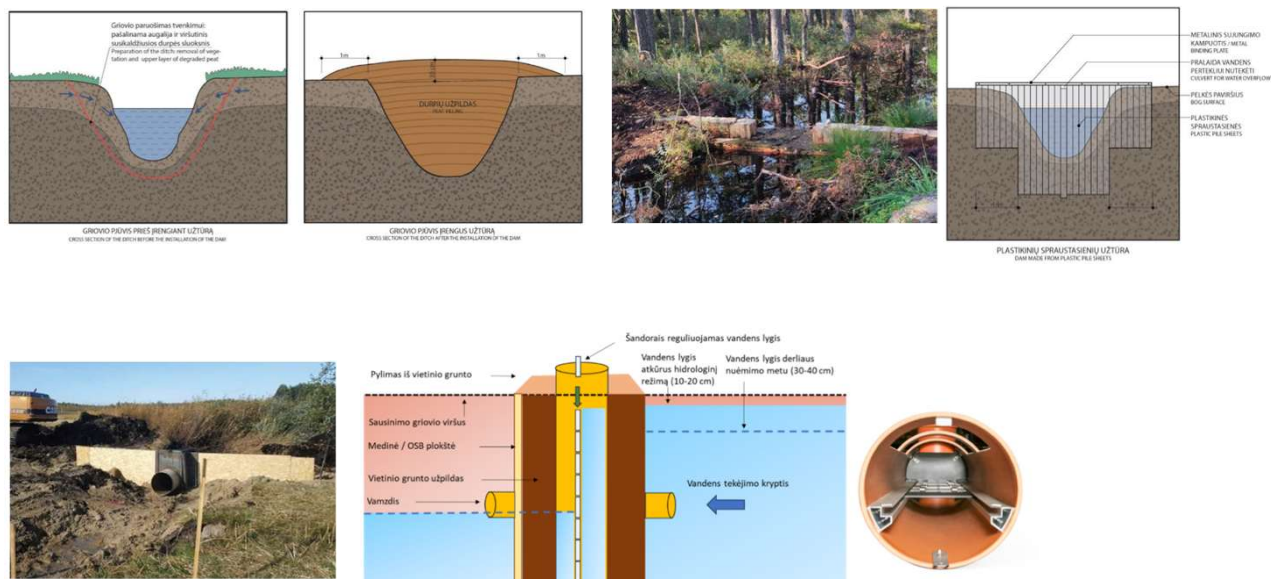
10

11

Pelkės hidrologini režimo atkūrimo priemonės

13

Projektas **SavePeatLands**

„Žemės ūkio paskirties durpynų atkūrimo skatinimas, didinant tikslinių grupių gebėjimus Lietuvos ir Lenkijos pasienio regione“

Projektas finansuojamas Europos Sąjungos Interreg VI-A Lietuvos Lenkijos programos, kofinansuojamas LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir Lenkijos paukščių apsaugos draugijos lėšomis.

Interreg
Lietuva – Lenkija

 **Bendrai finansuoja
EUROPOS SĄJUNGA**

 Lietuvos Respublikos
socialinės apsaugos
ir darbo ministerija

 otop
BirdLife
Polish

14

Ačiū už dėmesį!

Leidinius galite rasti Pelkių atkūrimo ir apsaugos
fondo interneto svetainėje:
<https://www.pelkiufondas.lt/publikacijos>